

PEST, csütörtök, február 28-kán, 1861.

I. évfolyam.

9-ik szám.

MAGYAR IZRAELITA.

Előfizetési feltételek:

Pesten házhoz hordással, v. vidékre bérmentesen megküldve:

Félévre **3** frt. o. ért.
Egész évre **6** „ „

Előfizethetni a szerkesztőség s minden es. kir. pósthivatal, s minden könyvkereskedőnél.

Hirdetmények ára:

2 hasábu petit sorért, egyszeri hirdetéssel
10 kr., többszöri hirdetéssel 7 kr.
osztr. értékben.

Megjelenik minden **csütörtökön.**

Felelős szerkesztő s kiadó-tulajdonos:

Dr. Rokonstein Lipót, rabbi.

(Szerkesztői iroda: Király-utca 3. sz. 3. emelet.)

PEST, 1861.

BOLDINI RÓBERT KÖNYVNYOMDÁJA.

(Országút 1. sz. a. Huszár-féle házban.)

Van szerencsém jelenteni, hogy a „Magyar Izraelita“
olvasói előtt kedvesen ismert **Zilahy S. Pál** urat lapom segéd-
szerkesztőjéül megnyerhettem.

Dr. Rokonstein Lipót

N y i l t t é r. *)

A „Magyar-Izraelita“ 7. száma e terén B. J. aláírással közlött felszólalása az izr. elöljáróságra
M a k ó n vonatkozik, hogy ezen urak köszönjenek le s engedjék állásukat a tett férfainak.

*) Az e téren közlöttökért a szerkesztőség nem vállal felelősséget

MAGYAR IZRAELITA.

Kérdések és feleletek. *)

A napokban egy keresztény magyar atyámfia ekként szólalt hozzám: „Ugyan kérem az urat, miért bolygatják kegyetek ügyüket már most oly szenvedélylyel és oly odaadással, — hisz a magyarok most még úgy sem tehetik önöket egyenjoguakká és ennél fogva lényeges hasznukra nem lehet lármás felszólalásuk. — Aztán meg miért panaszkodnak annyi elszenvedt méltatlanságról? valóban, ezek hallatára, a keresztény magyar szinte elszörnyedhet maga magától! — Miért teszik ezt önök,?!“

Nem ildomos ugyan, ha hirlapilag felelünk privat úton hozzánk intézett oly kérdésekre, melyek vagy tapasztalatlanságból, vagy pedig rossz akaratból tétettek, és a mely kérdések tevőjével privat úton is igen könnyen végezhetünk volna; — ildomatlanoknak kell azonban ezuttal lennünk, és hirlapilag kell felelnünk bolond kérdésekre is csak azért, mert tartunk attól, hogy van ezen egy kérdezőnek nagy pártja, mely vagy nem tudja vagy nem akarja tudni azt: hogy annak idején kell az embernek hozzá látnia, ha oly valamit akar elérni mint a mi p. o. az „egyenjoguság.“

Szóljunk azonban a dologhoz — terjesztük bővebbre válaszunkat.

Mi ügyünket azért bolygatjuk már

most oly szenvedélylyel és odaadással, mert közel levén már hálaistennek hozzánk országgyűlésünk, az erre összehivatandóknak már most kell tudtukra adnunk, hogy élünk, már most kell mindazt megtennünk a mi által meggyőzzük az országgyűlés férfait arról, hogy reánk kettős nyomás nehezül: az egyik az, melyet keresztény magyar testvéreinkkel együtt tűrünk; — a másik — még sokkal elviselhetlenebb — pedig az, melyet tőlök kell már oly régóta elszenvednünk. Ez utóbbi nyomás alatt értjük az előítéletek végetlen sorát, ez utóbbi nyomás tehát az, mely méltán igazolhatja ha legyőzhetlen bizalmatlansággal nézve országgyűlésünk elé, már most fakadunk különféle hangzatu szavakra és iparkodunk legközelebb országgyűlésünk által két nehéz lánctól egyszerre szabadúlni!!

Hogy miért lármázunk már most, tehát akkor, a midőn még vastag sötétségben tömkeleges ösvényzetet tapod a magyar?“

Erre felelni könnyű.

A mi éjünk keresztény magyar testvérinkénél még sokkal sokkal hosszabb, — századokkal elébb köszöntött be ránk ez éj, és még 1848ban, — azon évben, melyben annyi nemes lelkű testvérünk maradt a „magyarok szabadságáért“ künn a hideg sírok lakója; — mondom 1848ban sem szűnt meg még ez éjünk; nem csoda tehát, ha álmunk szerfölött hosszú és kinteljes levén, ébredésünk sem csendes hanem lármás, de mely lárma

*) Mi az e cikkben kifejtett nézeteket nem osztjuk valamennyi részleteikben, de hogy feltétlen részrehajlással ne vádoltassunk — hoztuk.

csak annak fülét sértheti, ki nem szereti az ébredőt, csak annak szívét hasogathatja, ki hatalmas nagy Istenünk adományai körül minél kevesebb osztakozót szeret látni.

Azért bolygatjuk tehát oly lármával ügyünket, mert igen hosszú éj után ébredünk.

„Hogy a magyarok még úgy sem tehetnek minket egyenjogúakká, és ennél fogva felszólalásaink sem lehetnek lényeges hasznunkra.“

E tételnek első fele, az igaz, hogy áll; — nem áll azonban másodika. Mert nagyon is lényeges haszon volna egyelőre ránk nézve az is, ha csak annyit eredményezhetnének gyöngeszavaink, hogy nemsokára keresztény szószólók állanának szent ügyünk élére — ők oszlatnák szét melegszavaikkal a köztünk és a keresztény magyarok között létező ködöt, — ők járnának közben az igaz testvéresítés boldogító munkájában, — ők iparkodnának megmagyaráztatni övéiknek azt: hogy a mi bátor tetteinkben sincs — hetykeség; — hogy a mi kitünő férfaink sem — fennhéjázók; — hogy a mi simulási vágyunk sem — kunyoráló tolatkodás; — hogy a mi méltó neheztesítésünk sem — nevetséges szenvedés; — hogy a mi válásunkhoz való hű ragaszkodásunk sem — dacos konokság — hogy a mi jogaink gyakorlatában sincs — bitorlás; — hogy a mi tudományaink és művészeteink sem — képzelmiek; — hogy a mi izlésünk sem — piperéző tetszelgés!!

Nem akarjuk azonban tovább folytatni a fonák felfogások szavakbafoglalását, — nem akarunk magunk fölött panegyrikont írni; de kötelességünknek tartjuk azoknak a talán itt ott akadható keresztény magyar szószólóinknak kezükbe adni a védelmünkre okvetlenül szükséges védeszközöket. — Hogy, ha már akarják javunkat előmozdítani, ne tegyenek úgy, mint például tettek eddig azok az úgynevezett jó barátaink, a kik védtek ugyan minket, de mindig annyi kétélű klauzulával, annyi gyöngeszóval, hogy utóbb mindig az pislogott ki védiratukból, hogy ezek az urak magok minket még talán gonoszabbak-

nak hisznek, semmint azok, a kik végettünk szót sem vesztegettek. — Az eddigiéknél igazabb barátok szerzése miatt szólalunk mi tehát már most föl lelkünk egész odaadásával; mert most már elértük polgárosodásunk és műveltségünk azon fokát, melyen keresztény magyar pártfogók hijjában még a zsidó piacot sem szégyenlenők megvédeni magunk; nem pedig azért, mert valahányszor alkalmunk volt azoktól az úgynevezett jó barátinktól szerkesztett védiratokat olvasni, mindannyiszor hoszasb ideig szoktunk eltűnődni ezen iratok ama részénél, a hol „bűneinkről“ csakugy futólag emlékeztek meg a jó barátink, — ilyenkor aztán rendesen magunk motózgattuk lelkünk feketéjét, — magunk ügyekvének a meg nem említett hibákat felfedezni; és felfedezvén azokat, a védelmeinket netalán igénybe veendő alkalmakra annyi rendelkezésünkre álló védérvre bukkantunk mindannyiszor; hogy végre mindig azon óhajunknál állapotánk meg, miszerint: Vajha mondanák ki vétkeinket nyíltan a jó barátink és mi biztosokká tettük már magunkat arról, hogy épen a zsidó piac szolgáltatói számunkra azon fegyverek legnagyobb részét, melyek bizton leütnék lábaikról agyarkodó elleneinket!!!

Hogy miért panaszkodunk annyi elszenvedt méltatlanságról?

Nem tartjuk jellemünkkel megférőnek, szenvedésink bőségszarvát minduntalan kiönteni — azért ezúttal is, a midőn célunk, a tüzetes kérdésekre — a mennyire lehetséges — tüzetesen felelni, csak annyit mondunk: hogy vaknak és süketnek kell az oly embernek lennie, a ki honunk zsidóira nem átálja kimondani azt: hogy ők (a zsidók) társadalmi életünk tejfelét szedegetik mindig; — vaknak és süketnek kell az oly embernek lennie, ki oly zavartalan boldogságban lát minket, hogy emancipációnk eddigi elmaradását egyedül — földművesek béresei, szolgák és favágók — sorainkból hiányának bírja tulajdonítani; — a hirdapokat nem igen szorgosan forgathatja az, a ki méltó panaszainkon megütözik oly időben, a midőn egyvalaki hirdapilag eresztgeti abbeli fohászait a mennyek urához, hogy;

„Mentse meg Istenünk e hazát attól, hogy még zsidók is foghassanak e hazában valaha hivataloskodni“!!!

Ha tehát mostan — a jogokérti nemes küzdelmek korszakában, és azon korszakban, melyben alig él ember, ki szabad-
elvőségben túl ne akarna tenni bárkin is; — ha mondom, most akadunk ily lelket sértő piszkos kifakadásokra! mily gombaszzerűleg bujálkodhattak efféle kifakadások ennek előtte, és így mily csodateremtmenynek kell tekintenünk jelenleg azon embert, ki fennakadhat panaszainkon csak azért, mert neki el kell szörnyednie magától. . .

Isten látja lelkünket, hogy mi kitssem akarunk sérteni, kitssem akarunk felelősségre vonni; — sőt ellenkezőleg — szívesen fognók elfelejteni keserű multunkat egy „jobb jövőben“; — szívesen tennők le már mind kérelmező, mind panaszló, mind követelő szerepeinket; — szívesen éreznők már magunk mögött azon időt, melyben még a zsidóknak különágazó ügyeire is kellett pazarolnunk szavakat, és áldanók Istenünket, ha lelkünk egész odaadása és nemesb érzelmeink netöbbé zsidó ügyért is, hanem kizárólag édes hazánk szent ügyeiért buzoghatnának!!

Vegye e válaszunkat ama naiv kérdező és mindazok, a kik a felhordott kérdéseket helyeslik, — tanuljanak belőle: és a tanulságot kiki legalább a maga szerény környezetében üdvünkre foganatosítsa!!!

Lustig Zsigmond.

De bizon nem jaj. . .

„Jaj nekünk“ kell hallanunk, ha zsidó honfeleinknek társaságában akarunk gyönyörködni; — „jaj nekünk“ ha felkelt a szabadság napja, mely ránk is, mikint a többi hitfelekezetre derítse üdvhozó sugarait; ha visszahelyezettett imádott honunk alkotmánya, és vele a jog és igazság, tárva tárjuk fel karjainkat, velünk szenvedett polgártársainkat hullámozó kebleinkre ölelendők a bekövetkezett örömidő fejében: de a helyett, hogy szívünkön rokonszenves szívek lüktetéseit éreznők, érez-

zük az alkotmány palásta alatt hátunkra illesztett ütlegek táncát alkotmányos birák parancsával emelt botoktól. — Ily szabadság helyett — azt halljuk — inkább visszakivánnók a kényuralom idejét, melyben zaklatták ugyan zsebeinket, de nem testünket. — „Jaj nekünk“ ha a szabadság szülte melegtől elragadtatva, örömszavakra fakadunk s hazafiságtól telt kebellet eszmék, elvek s tettek által törekszünk bebizonyítani, hogy mi a hazát szeretjük, imádjuk, s javát s boldoglétét bárminő áldozatokkal előmozdítani készek is vagyunk: szíves elismerés helyett gúnykacajjal válaszolnak, — törekvéseink helyeslése helyett, tova üznek, azt mondván: tolakodók vagyunk, oda merészkedünk, hol jogunk nincs, számunkra jog sem vár. „Jaj nekünk“ — így halljuk — ez előtt jobb volt, midőn csak szenvedtünk mindnyájan együtt, a szenvedéseket közösen és szívesen is megosztották velünk. . .

Ha ilyeket kell hallanunk, egy percig bú ragadja meg lelkünket, fáj ugyan szívünk, hogy a mi hön szeretett hontársaink volnának olyannyira önzők, a zsidó részvétét, a zsidó tettkézségét visszataszítani, és mindczt csak felekezete, hitvallása miatt; de azonnal felébred meggyőződésünk, és mi a bús eszmét távol üzük magunktól, felkiáltván: De bizon nem jaj! . . . Ha valaki lázban feküdt sok ideig, majd napokig álmatlanul szakasztó fájdalom közt hánytva vetette magát sínágyán, majd napokon át egészségtelen, erőt vesztő halálkinti álomtól elfogva, lankadtak tagjai, — és őt végre egy hasznos krízis visszaadja az életnek s az élet élvezetének, a betegsége alatt benne meggyült rosz nedvek azonban torz holyagokban vagy fájó pattanásokban fakadnak ki teste egyes részein — jaj azért e részeknek?

A haza 11 éven át bilincsek s börtönök közt halálos betegségben sínlődék; most egy jótevő krízis folytán felépüle újra a szabadság és alkotmányosság életére: esoda az, ha ily hosszú időn át benne meggyült rosz nedvek kicsapongó birák és henegeő fiatalok s holmi reactionaris lapszerkesztők képében kiütnek rajta? És hogy azon testrészt, mely e holyagok és pattanások által leginkább illetetett épen mi vagyunk: jaj azért nekünk? De bizon nem jaj! . . .

Ne panaszkodjunk oly túlfellette sokat és ne tekintsük e kihágásokat épen fajgyüloletnek, hanem tudjuk megkülönböztetni az egyes törvényellenes kihágókat az egész becsület- és igazságteljes nemzetől, mely bennünket testvéreileg felkarolni kész; és ha egy valaki a szent alkotmányt sértve, bántalmakkal

illet, forduljunk csak az alkotmányos mütökhöz, kik majd eloparálják a haza akármely testrészeről a büzhödtt holyagokat és fájó pattanásokat. — Ne vétkeztek egyes igazságtalanságok miatt, mint elődeitek vétkezének, midőn a pusztábani vándorlások néhány napi fáradságai és bajaitól elcsüggedve, visszakiváncoktak az egyiptomi húsbögréhez, noha csak rabságban élvezhették azt, mig most közel valának már az ígért földhez.

Ne kívánkozzunk vissza a szolgaság sötét napjaiba, mivel tekervényes s göröngyös az út, mely az alkotmányos egyenlőséghez vezet; gondoljuk meg ama szép paraszt közmondást, hogy jobb a prófont szabadtelken mint úrbérb en a kálás.

Mily nagy előnye már az is az alkotmányosságnak, hogy szabadon panaszolkozhatunk a rajtunk elkövetett méltatlanságok fölött és pártvevőre tehetünk szert, mig az előbbi kormány alatt mi némák, az államgépezet vezetői süketek, mindegyik hivatalnok sérthetetlen volt, kit panasz nem bánthatott; akkor nem emberi jog hanem a legszentebb frigykötés a házasodásért volt szabad kérelmeznünk; mig most az egyenjoguságot nem csak kérjük, hanem követeljük is, a nélkül kogy valaki rosszallani merésznélne vagy akarná is, ha csak oly szemtelen nem, mint a „Pesti Hirnök.“ Törjünk tehát, édes feleim; kövessünk tovább is a valódi hazafiasság üdvös utját; fáradjunk, áldozzunk tovább is a haza szent ügyeiben és a jutalom májusban eljött lesz. Zárom e heti soraimat azon szíves kívánattal: Örvendhessünk nemsokára kifogás nélküli szabadságon, egyenlőségen, testvériségen!!

Zilahy S. Pál.

A Pesti-Hirnök s Hámán évnapja.

Nem tudjuk, valljon a sors szeszélyes játéka-e, vagy az isteni gondviselés eleve kiszámította akaratára, hogy a Pesti-Hirnök mult szombati, zsidó ellenszenvtől túláradt száma ugyanazon napon jelent meg, midőn mi, a zsidókat hajdan kiirtani akarta perzsiai miniszter Hámán megbukása s fölakasztatásának évnapját ünnepeljük.

Reggel ugyanis a Pesti-Hirnök, méreg s epébe mártott tollal irt szenvedélyes s durva zsidó-ellenes

kifakadásait olvasók, s ugyanazon nap estve templomainkban szinte azt Eszter könyvéből újra kellett hallanunk; vagy is inkább a mit két ezer évvel ez előtt a gonosz lelkű Hámán az akkori zsidóság ellen vád-okul előhozott, mi a tradíció magyarázata szerint (Midr. rabb. Eszt.) sajátlag hazája, a perzsindiai birodalom ellen irányozva vala, ezt egy szabadelvű párt a jogegyenlőség szent eszméje által (Esz. könyv. 1. r. 22. v.) a boldoglét legmagasabb fokára emelni akarván; ugyanezt 1861-ben, mikor már valamennyi civilizált, meg némely félcivilizált országok mint: Török-, Oroszország s Marokkó, a zsidót is embernek elismerik s emberi jogokban részesítik, egy magyar (?) lapszerkesztő újra kérődzi s fölmelegített undor-állapotban előnkbe kiköpdösi, mi tulajdonképen nem annyira bennünket, mint inkább általában a szeretett hazát illeti, ezt a reactio ármányos terve szerint Europa előtt pellengérré tenni s rokonszenvétől megfosztani törekedvén.

Ránk nézve minden esetre a Pesti-Hirnök e furesa találkozására vigaszt nyújt, gondolván, hogyha két ezer évvel ez előtt a szolgaság ama buta s sötét korában s egy mindenható miniszteren: minél inkább jelenleg, midőn a szabadság s a fölvilágosult korszellem védangyala körülheng, fogja egy bérért író Hámánon az egész haza, s vele együtt a zsidó hitfelekezet is végdiadalát bizton elérni s megülni.

A zsidók jelen állása az europai nemzetek között, különös tekintettel Magyarországra.

Arany Lászlótól.

(Folytatás.)

Azon népek közül, melyek az ó-kor leltunte után Európában a történet szinpadán föllépnek, különösen négy főtörzst kell megkülönböztetnünk, t. i. a latin-román, a germán, a szláv s a hunseytha néptörzst, melyek egyszersmind Europa mai népességét is képezik.

Az országról országra barangoló de hont sehol sem találó zsidók, idővel mind e négy néptörzsszel jövének érintkezésbe, s ve-

lök hol szorosabb, hol lázabb összeköttetésbe léptek.

Nem szándékom, a szenvedések ama hosszú lajstromát itt elősorolni, melyeken e szomorú időszak alatt átestek, ismeretesek azok mindenki előtt. Csak rövideden meg akarom érinteni, hogy minő viszonyuk alakult e népek mindegyikével, s mily irányban fejlődött az.

A legelső ezek közül a latin-román volt, mely a zsidókat kebelébe befogadta. Akkoriban a vallásos féktelenség nem korbácsolta még fel a népek romlatlan nyugodt kedélyét. Főleg Spanyolországban a zsidók sorsa a lehető legkedvezőbb volt. Nem egy nagy államférfiről tesz a történet említést, mely e honban az ő keblökből került ki. Szóval a hatalom legfényesebb polcán látjuk őket itt. — Ez örvendetes állásuknak azonban csak hamar szomorú vége szakadt, s az előbbi jólét helyébe a leggyászosabb tünetmények léptek. A sötét középkor legiszonyatosabb réme, a vak fanatizmus, hollószárnyait mindig tágabbra terjeszté: árnyaik sötétében elvadult a népek szelleme, és szilaj dühében e szerencsétlen népet is, melynek egyedüli vétke vallása volt, majdnem a végmegsemmisülésig összetiporta.

A germán népek között a zsidók helyzete különös kedvezésnek soha sem örült. A gyűlöletirántuk azonban a legfőbb fokra hágot. A keresztes hadjáratok első tünetménye, a zöld Rajnának zsidó vértől megpirosodása volt.

A szlávokkal e korban csak igen kevés jöttek érintkezésbe. Helyzetük ezek között csak közömbös lehetett. Legalább nem igen akadunk a történetben olyan helyekre, melyek részökről valami nagy sanyaruságról, de még valami rendkívüli jólétről istennének említést.

Utjok a hunscytha népek közé is vezet-e őket. E törzs a vallásos toltoleranciának legszebb, legdicsőbb példáját adá. Midőn más országokban a barát barátját, testvér testvérét „Isten akaratjából“ vérszomjas dühvel fölkoncolta; midőn másutt az „Isten dicsőítésére“ eretnekek pusztító máglyák tüze ki nem aludt, a hunscytha nép lakta földeken ily kedélylázító látmányokra

sehol sem akadunk. Sőt ebbeli szellemszabadságuk annyira ment, hogy a chazarok, a hunscytha népek legjelesbjeinek egyike, az arabs történetírók bizonyítása szerint, főkirályukul mindig zsidó választottak!

* * *

Honnan van tehát az, hogy most, miután a fölvilágosodás az elfogult elmét kötelmeiből mindinkább kiszabadítja, hogy most e viszony épen megfordítottnak tetszik?

Az elsőbb említett három néptörzs mindegyike, a mult századok által a zsidókon méltatlanul ejtett nehéz sebeket mindinkább gyógyítani törekszik. Francia- és Olaszország kimondá már az egyenjogúság elvét, s tetteleg érvényesíti is. *) A germán államok legkitünőbbjei, Angol- és Poroszország, zsidót nem ismer. A panszlavizmus zászlóvivője, Oroszország, zsidó alattvalóit a közös jogból ki nem zárja; vallásuk miatt külön, nyomasztó rendszabályok alá nem veti őket. Mindezen államok közös jelszava: Egy nemzet —, egy törvény, — egy jog!

Europában a hunscytha néptörzs egyedüli képviselője: — Magyarország. Hogy itt mily álláspontra vergődött légyen a zsidó ügy, erre a napjainkban oly sürűen felmerülő szomorú jelenségek elegendő választ nyújtanak.

Hogy a folyton haladó korszellem esajátságos ellenmondását magunknak megmagyarázhatjuk, vizsgáljuk csak a dolgot közelebbről.

Midőn a vallási túlbuzgóság szülte lázas ingerültség évszázadokon át tartó dühöngés után magát kitombolta vala; midőn a bős indulat helyébe a higgadt megfontolás, a komoly gondolat lépett; miután a közös emberjog mindinkább érvényességre jutni kezdett: a dühöngők meghökkenve s megszégyenülve, messzire hajták el maguktól a gyilkoló vasat, s békítő jobbjaikat kinyujtván, egymást

*) Hogy Spanyolország, mint mely szintén latin-román néptől lakatik, mért nem cselekedett-e hasonlóképen, azt könnyen magyarázhatjuk meg, ha csak azt vizsgáljuk, hogy mért sinlődik e most oly nyomorult állapotban azon hatalmas ország, melynek területén három századdal ezelőtt „a nap nyugodni nem szállt!“

ölökbe fogadták. És többé nem a harci kürt vad rivalgása vérengző tusára, de az egyetértés és testvériség szelid, lélekemelő harmoniája gyűjté egybe a hon fiait, az ész és értelem vezényelte egyesített törekvés üdvhozó lobogója alá. Nem így volt ez minálunk.

(Folytatás következik)

Iskolai s nevelési ügy.

Rázzuk le bilincseinket.

Egy idő óta a feliratok s petíciók egymást felváltják; itt egyes testületeket, amott népeket s nemzeteket látunk kérvényezni. Csak mi zsidók türünk, szenvedünk s nem folyamodunk, még a tartandó országgyűlés képviselőit sem fogjuk igazságos ügyünk érvényre juttatásaért kérni; mert a természeti jog, melylyel minden eszes lény világra jöttével felruházva van, mellettünk, vagy is inkább helyettünk szól, és pedig oly hangosan, hogy azt az absolutistikus kormányok ágyúí sem bírják elnémitani.

Azonban ha türelmesen viseljük azon békókat, melyekbe mások bennünket vertek, miért ne rázzuk le azokat, melyeket mi saját kezünkkel kovácsoltunk? De melyek hát — azt fogják kérdezni — miknek mi magunk kovácsolója vagyunk? — Hogy feleletünkben megértsünk, vagy is inkább félre ne értessünk — szükséges, hogy hazánk zsidó történelmének egyik főmozzanatához folyamodjunk. Ugyanis a multszázadban és a jelen század első évtizedeiben zsidó községeink éjszaki tartományokba zarándokoltak, onnan maguknak papokat és tanítókat hozandók. Minden tekintélyes vagy tekintélyre szert tenni akaró község Lengyel-vagy Oroszországból hozott pappal s tanítóval tündöklék és kérkedék, kiknek öltözetök, testi állásuk, bozontos szakáluk és torzképök oly sajátos alakot kölcsönözött nekik, hogy a természetbuvár azokat látván, inkább az óvilág mumiájának vagy vizözön előtti teremtményeknek mint embernek tartaná. A legujabb időben, főleg a lefolyt évtizedben nyugat-lón hazánkranézve Jeruzsalemme. Németországi papok és tanítók nagy serege szállta meg hazánkat, és a legjobb papi és tanítói állomásokat is ezen seregbeli teremtmények nyerték el; tudósaink és jeleseink pedig kénytelenek vagy kivándorlani külföldre, hol elismerésre s érdemök szerinti nagy ne-

vekre föl is vergődtek; vagy pedig itten minden állomás s kenyér nélkül koldulni vagy csak alárendelt állomásokon tengeni.

Rázzuk le tehát az előítélet készítette bilincseket és legyünk hazánkfiaink érdemei iránt méltányosabbak. Szünjünk meg külföldieskedni s honosaink iránt azon balvéleményt táplálni, hogy ők nem mérközhetnek meg a tudomány mezején a lajtántuli vagy Volgamelletti emberekkel.

Lám Lőw Maftéachja és Rokonstein prédikációi külföldön is nagy tetszésben részesültek s fájdalom! csak hazánkban kevés olvasót találnak!

De nem csak a humanitás, hanem hazánk érdeke is igényli és követeli az idegenek mellőzésével hazánkfiaink előtérbe helyezését. Mert ki más mint magyar pap buzdíthatja és lelkesítheti a népet édes hazánk szeretetére? Ki más mint magyar tanító oktathatja gyermekeinket édes hazai nyelvünkben s nevelheti valódi magyarokká? Ki más mint magyar pap és tanító eszközölheti hitfelekezetünknek a nagylelkű magyar nemzettel való összeolvadását? A hessencasseli, stettini vagy lublini papok s tanítók ezt soha, de soha sem tehetik. Azok tarthatnak imaházainkban s tanodáinkban sallangos beszédeket, gáncsolhatják rosز németiségünket és taníthatnak benünket világpolgáriságra (?), de nemzetiségünk tiszteletben tartására és hazánk szeretetére nem. Pedig az ember nemesak gondolkodó, hanem erőtehetséggel is bir; ezt is szinte úgy mint amazt ébresztenünk, fejlesztenünk s művelnünk kell. Az érzelemnek pedig legméltóbb tárgya a h a z a s n e m z e t i s é g. — Sorainkat azon ohajjal rekesztem be: vajha ősatyánknak szózata: *Vessétek félre az idegenbálványokat, melyek köztetek vannak, s tisztuljatok*“ hazánkban a Kárpátoktól egészen az adriai tengerig visszahangoztatnék! —

Silberstein Mór
főiskolatanító.

L e v e l e z é s.

Tisztelendő szerkesztő ur! Meg vagyok győződve hogy ép oly szivességgel kézbesítendi illető helyre szegény hitfelekezetünkbeli lakadalmi esztélyen a felállítandó Petőfi szobrára felszólításomra összegyűlt csekély összeget, a mily szép-

séggel s szívességgel az illetők azt adományozták. Egyszersmind beküldöm a gyűjtő ívet, s ígérem, hogy minden adandó alkalommal nem mulasztandom el hazám s bármely üdvös ügy iránti gyámolításában kötelességemet tehetségem s körülményeimhez képest leróni. Isten önnel.

Hitsorsaim!

Szenteljük filléreinket tehetségünk szerint, a közös édes anyánk, hazánk nevében oly férfút dicsőítő szobrára, ki ugyan testileg nyomtalanul elhalt, de lelkileg s szellemileg, míg a világ lesz, lantjaiban élni fog; mert nem csak nemzetünk nevezi őt magáénak, hanem minden művelt európai nemzet a lyrikai költők hősei közzé sorozta azon Petőfi Sándort, ki költeményei egyikében ezt éneklí:

„S emberhez illik, hogy legyen joga,
Jogot tehát, emberi jogot a népnek!
Mert jogtalanság a legrútabb bélyeg
Isten teremtményén, s ki rá süti:
Isten kezét el nem kerülheti.“

Dr. Kaczander 5 fr. 10 kr. Lindner Sam. 3 fr. Veisz Sam. 1 fr. Kaczander Ant. 2 fr. Veisz Jakab 1 fr. Pollak Móriéz 2 fr. Schwarz Jós. 1 fr. Pollácek 1 fr. Vechsler J. 1 fr. Freund Dán. 1 fr. Freund Móriéz 2 fr. Schwarz Jak. 60 kr. Bródi Dán. 50 kr. Schwarz Fer. 1 fr. Fröhlich M. 80 kr. Freund Jakab 30. Grossmann S. 50 kr. Grossmann M. 50. kr. Grünblatt Lj. 50. kr. Schwarz Ferenczné 50 kr. Brodi Lajosné 20 kr. Pollák Mária 20 kr. Herzné 30 kr. Veisz Rosa 50 kr. Berger D. 50 kr. Kaczander D. 50 kr. Veisz Mór. 40 kr. Vinter Nina 1 fr. Bergerné 20 kr. Löwiné 20 kr. Vassermann Johanna 20 kr. Vác Eszter 50 kr. összesen 10 fr.

Miskolc, Febr. 16-án 1861.

Dr. Kaczander Áron.

Gödöllő, február 18-án 1861.

Főtisztelendő szerkesztő ur! Tegnap mi is ősi szokás szerint szertartás-egyleti gyűlést tartottunk, ez alkalmat használva, fölhívám a nélkülém még 9 családból álló községünket, hogy csekély tehetségünk szerint iparkodjunk mi is a honfui áldozatkészségünket bebizonyítani, lássa a dicső magyar nemzet, hogy a magyar zsidó felekezet nem helyenként, hanem országszerte egyformán igyekszik a szeretett hazájának és nemzetének testestől-lelkestől rendületlenül híve lenni; és mind a mellett, hogy itt helyben, fájdalom, semminemű akarat a testvérisüléshez nem létezik, kedves községünk minden egyes tagja mégis oly lelkesedéssel fogadá el ajánlatomat, hogy rögtön tizecskén (t. i. az egész község) 11 o. é. frt

ide csatoltunk azon alázatos kérésünkkel, hogy főtisztelendő szerkesztő ur, az akadémia épületéhez 3 frt. és annak tőkájére 3 frt. a Széchenyi szoborra 2 frt. 50 kr. úgy szintén a Petőfi-szoborra 2 frt 50 kr. az illető intézeteknek kézbesíteni szíveskedjék.)

Schönfeld Ignác

és a többi Gödöllői Izr. község tagjai.

Bonyhád, február 6-án 1861.

Korunk átalakulási szelleme hitsorsosink községi és iskolai életére is hatályos befolyást gyakorol. A bukott rendszer kinevezte vallásügyi előljáróságok a népben a szükséges rekonszenzival nem találkozáván, mindenütt új választások sürgetőleg követeltetnek. Üdvös, igazságos s célszerű lenne, ha az illető képviselő urak korunk eszméjét, mely csak a közvéleményben s a nép szabad akaratában keresi rendithetlen szilárdságu alapját, józan észszel fölfogván, tisztokról azonnali lemondások által a jó ügynek lényeges szolgálatot tennének. De fájdalom, megemlitenünk kell, miszerint az illető nemeselektű, önzéstelen jellemű s igazságkedvelő előljárósági példányok még a fehér hollónál is jóval ritkábbak, mert ezek nem szívelhetik ám, hogy az eddig kényelmesen kezelt v a r á z s p á l c a markokból oly könnyű szerrel kisdortassék. Hogy ezen kedvezetlen körülmények közt az új választások végbevitelére jobbrészt csak heves vita, civódás s üdvtelen meghasonlás kíséretében történheték, sokkal ismeretesb, mintsem ezt szomorú tények által bebizonyítanom kellene. De a mi legsajnosb s legszomorítóbb az idéztem tárgyban, azt némán el nem hallgathatom. Több községben t. i. a győzelem a pénz derék lovagai részére hajlott, minélfogva az értelmiség, mely komoly időnkben valóban nélkülözhetlen, újlag homályfedte háttérbe szorítotték.

Annál élénkebb örömmel említjük, miszerint községünk e fontos s nagy horderejű dologban új alkalmat nyere, jó tapintatát s ismeretes mérsékletét szembetünőleg bebizonyítani. Mult hó 30-án a fősztalgabiró, tettes Perczel Pál úr jelenlétében a vagyona s értelmisége, mint nem kevésbé hazafui buzgósága által egyaránt kitűnő Rokonstein Lipót úr *) egyhangulag előljárónak választaték. Valódi szerencsének.

*) Örömmel tettük már.

S z e r k.

*) Örvendünk annyi szépet hallhatni ez érdemes druszánk s rokonunkról.

S z e r k.

artjuk, hogy e válságos korszakban községünk élén oly férfit üdvözölhetünk, kinek hazafias s erélyes működésétől teljes joggal sokat, igen sokat remélhetünk.

Néptanodánkat illetőleg egyelőre csak azt mondhatom, hogy német ajku nép között lakván s a lefolyt gyászos évtized kártékony befolyásánál fogva, a magyar nyelv tanításában még eddig csak csekély sikert mutathatunk fel. Azonban büvhatásu becses lapja a megmagyarosodás isteni eszméjét ószerű és egélyes községünkben is teljes érvénybe hozá. Mindenki érzi már minálunk is, hogy némi tekintélyt s állást magunknak e drága hazában kivívni lehetetlen, míg a nemeslelkü s szabadelvü magyar néppeli összeolvadásunk tényé, örök tényé nem váland. Remélem tehát, hogy sírja szélén haldokolva álló németesítés élénk haladásunkat többé nem hátráltatandja.

Végül e helyt még említendő, miszerint az itteni különféle hitfelekezetek között a legszívélyes viszony és rokonszeny uralkodik. Mily kellemes, mily gyönyörű, ha egymás mellet karöltve lakhatnak fivérek!

Ehrentheil Mór főlelemi tanító.

Kun-Sz.-Márton, Február hó 15-én 1861.

„Jöjön szabadság, semmi más,
S eljő az ígért Messiás!”

Tisztelendő szerkesztő úr! Utolsó alkalommal megígérttem hogy az évenkint tartatni szokott Januári havi nagykunsági izr. gyűlésről tudósítani fogom, azonban ez a község ujjászervülése következtében jelenleg elmaradván, egy sokkal örvedetesebb eseményről tudósíthatom uraságotat.

Folyó hó 11-én választattak meg a Jász-s Kunkerületek alkotmányos tisztviselői. A választás oly férfiakra esett, kiknek becsületes jelleme, hazafisága s szabadelvüsége általán el van ismerve, s a nép nem kevésé örül ezen választásoknak.

Az új tisztviselők között városunk is képviselve van s pedig tekintetes Tóth István földbirtokos úr által, ki első kerületi táblabíróvá lőn választva.

Az új táblabíró f. hó 12-én hazatérvén, a néptől zajos örömmel fogadtatott, s azon nap este nagy-szerű fáklyászenével tiszteltetett meg.

Az izraeliták, mindaddig csak mint idegenek, türöttek lakván e városban, minden efféle ünnepélyes alkalmaktól elmaradtak; ez egyszer azonban a ke-

rületi előljáró Füchsl Manó úr által buzdíttalan ők is a résztvevésre határozták magukat, és e szándékukat teljesíték is. A legszebb fogadtatás vára itt reájok, a táblabíró ur örömtől reszkető szavakkal viszonzá üdvözlötüket s megígéré nekik, miszerint ezentul ők is e hon fiaivá s e város polgáraivá fognak tekintetni, s ezentul pártjukat fogja viselni minden ügyökben — ha igazságos leend. — Azután a néphez intézvén szavait, következőképen szólott: karoljuk fel az izraelita testvéreink ügyét is, és az eddig szenvedett bánalmak- s sérelmekért adjunk nekik elégtételt, ne hogy csak a mult idők szenvedéseiben, de a jelen vidámabb napokban is részesüljenek velünk!“

Hangos éljenkiáltások szakaszták itt félbe szavait s többet hamarjában nem valék képes följegyezni. — Isten áldása kísérje az ily szépen kezdő hivatalnok utait!

Sokáig zengett a zene, a nép hangos éljen kiáltásaitól kísérve, és a kedvet emelé még azon körülmény is, hogy Füchsl úr több akó bort és sört vitetett a piacra, hol szabadon fizetés nélkül engedtetett mindenkinek tetszése szerint inni; éjfél után széledt el a nép hangosan éltetvén a hazát, szabadságot, az új táblabírókat és a zsidókat is.

Ily szép estvét alig értünk még Kun-Szent-Mártonban.

Másnap megadatott az izraelitáknak a választási jog és négyen közülök az első tanácsgyűlésre is meghívtak. Vegyenek erről példát Nagy-Kunság t ö b b i városa i, és mutassák meg a világnak hogy érde-mesek szabadságra!

Estve szép testvérisülési ünnepély tartatott Füchsl Manó úr házánál, melyen a város értelmisége, előljárósága, az új táblabíró, a helybeli lelkész urak, sok előkelő parasztgazda s több izraelita jelen volt, a nagyszerű lakomát fűszerezte a víg társalgás, lelkes toasztok, a „H y m n u s z s „S z ó z a t“ elének-lése. Végül szép összeg gyűjtetett a honvédegylet részére, Petőfi s Széchenyi szoborra, mely jótékony célokra mindenki bőven adakozott.

Isten velünk, tisztelendő úr! Imádkozzunk hazánk Istenéhez, hogy ezentul e hazában csak testvérek — bármi vallásuak is azok — lakjanak *)

*) Azt régóta tesszük, imádkozván legszentebb ünnepeinken, újéven és az engesztelési napon: „Bár valamennyi emberi teremtmények azon egy szövetséget képeznek, Isten akaratát telyesíteni.“ — Továbbá: „Bár minden roszakarat megnémulna, minden gonosztény mint füst elenyészne; csak Isten uralkodnék a világ fölött! Szerk

kik bátran fognak kezét a haza jó s rossz napjaiban.
— Éljen a haza; szünjék a felekezethez!

Épen itt időzván, Mező-Túron, hallom hogy a helybeli alkotmányos tisztviselők is igen derék jellemű és becsületes férfiak, főleg tekintetes Mészáros Endre szolgabíró ur, és Farkas Károly tiszteletb. esküdt úr, ki a város rendfőntartása körül magának nagy érdemeket szerzett.

Orenstein Gyula.

Vác, Februárban 1861.

Tisztelendő szerkesztő ur! Szabadjon nekem itt becses és szeretett lapjába községünk és iskolánk ügyéről egy kis tudósítást adnom.

Az itteni község egy részben azok közé számítható, melyek még csak néhány évtized óta telepedtek meg; mondám egy részben, mert más részben több nagyobb és régibb községekkel vetélkedhetik, sőt némelyeket fölülmúl azzal, miszerint a bölcs jelszóhoz ragaszkodik, mely így hangzik, hogy: „Azon viták és civódások, melyek üdvös cél végett vitetnek, sikeresen végződnek; amazok pedig, melyek amúgy csak hiábavalóságok végett vitetnek, nem jó sikerrel végződnek“. Erről fájdalom, az újabb kor elégségesen meggyőzött. —

Községünkben hála a mennynek a béke és a csend a szó legszorosb értelmében otthonos. Az előljáróság végbe vihet mindent, a mit jónak tart, minden akadály nélkül. Ha áldozatok szükségeltetnek, azok a mennyire csak lehetséges és kitelhető, azonnal létesíttetnek.

Ezt bizonyítja az imaház ujonnan tervezett építése, mely már annyira valószínű, hogy egy igen szép és tágas hely megvételét és az építés kezdése végett már tartatnak a tanácskozmányok, melyeknek eredményéről a t. szerkesztő urat jövőben bátor leszek tudósítani.

A mi iskolánkat illeti, ez is a legjobb karban van. Ezen zsenge és csak 130 — 140 családra rúgó község a nevelés oltására nagy áldozatokat hoz. Van itt egy tulajdon iskolai épület, melyben négy kiképzett mind magyarájku tanító működik.

Múlt év február havában ugyanis ezen iskola a helytartóság által 4 oszt. főtanodai jogot nyert, és az igazgatás Steiner M. orv. Dr. urra bízott; világi főlügyelőkké pedig: Vitt Em. Reiser Lázár és Brill

Jakab urak nevezettek ki. Ezen urak fáradhatlanul azon iparkodnak és minden alkalmat arra használnak föl, hogy mind a tanítói kart, mind a tanítványokat szorgalomra és kitartásra serkentessék.

Van továbbá iskolai könyvtárunk is, melynek létre hozását az igazgató urnak és a világi főlügyelő uraknak köszönhetjük, és dacára annak, hogy nem régóta létesült, mégis már szép számu irománnyal bír.

A tanoda egyik tantermében szombatonként mind a két nembeli tanítványok részére isteni szolgálat tartatik, és fölváltva egy tanító által erkölcsi beszéd tartatik,) és így Isten segédelmével fontos hivatásuknak megfelelően, és reméljük hogy iskolánkban oly egyének kerülendének, kik minden részben képesek lesznek jövő állásukat mint valódi is tenfélő izraeliták és hű magyar honpolgárok betölteni.

Zeisler Ede
váci főtanító.

Vegyes közlemények.

— Aradon a követválasztók összeírására alakuló bizottmánynál Dr. Aradi indítványozá a zsidóknak is felvételét a választók sorába; de Csemegi az 1848 törvények megsértése ellen tiltakozék, noha a zsidó honfelek érdemeit méltányolni tudja. Ennek az lett eredménye, hogy a zsidóktól eddigelé a választási jog megtagadtatott; mindazonáltal ugyan az összeírási bizottmányban egy zsidó is talált helyet, névszerint Deutsch Ignác úr. E tényből kitetszik az aradiak valódi szabadelvűsége, melynek folytán mi újra serkentjük—kivált aradi honfeleinket, kik annyi intelligencia, hazafiság rokonszenvvel bírnak, — mint azt lapunk 5. számában, „Talpra zsidók“ című cikkben tüzetesebben és indokolva tevők: hogyha nem választanak is, lépjenek azon férfiak, kik az illető képességgel és közkegygyel bírnak, csak bátran fel — követjelöltekül!

— Sátor-Alja-Ujhelyt több zsidó választatott el a városi képviselőségbe; Zemplén megye több falvaiban pedig birói hivatalra is.

— Husztról (Mármaros) írják a „Vasárnapi-Ujság“-nak, hogy az ottani ref. egyháznak orgonáját izraelita úgy mint helvét, ó-hitű úgy mint r. kath. lakosai felsegiték építtetni. — Ez igazi testvérísülési ünnep!

— A „Pesti Hirnök“ azt veti szemére „Magyarország“nak, hogy zsidókékre került; „Magyarország“ azt felelhetné, hogy a „Pesti Hirnök“ meg cigánykékre jutott. Erre mutat legalább az általa, szentesített törvényeink ellen harcoló cikkei elismeréseképen közzölt nyilvános köszönet; mert meg vagyon írva az példabeszédekben, hogy minden cigány az maga lovát dicséri. (Szeg. H.

— Ó-Budáról értesülünk, hogy az ottani ujon választott derék izr. előljáróság közs. titk. Fischer Károly úr ismeretes jeles tollából folyt ama folyamodványt nyújtotta be a t. megyének, miszerint vagy az ottani városközségbe teljesen bekebleztessenek, s abban képviseltessenek is, v. pedig addig is, míg az országgyűlés teljes egyenjoguságunkat kimondja előbbi autonomiájuk visszaadassék. A megye az utolsót hozá határozatba, azon rendelettel, hogy ezentúl a más hitű lelkész iskolájukba egyáltalában többé ne avatkozzék. — Mi ezen ok-és korszerű eljárását a derék előljáróságnak tökéletesen méltányoljuk.

— Rzeszowról (Galliciában) írják a bécsi „Presse“-nek hogy ott f. hó 19-én zsidóknál levő szolgálókat es. k. rendőrség által előbb a város házára, onnét aztán a helybeli kath. paphoz vezettették, ki öket szörnyen lehordván, azon fenyegetéssel bocsátá el, hogy ha e hó utolsójáig a zsidóktól el nem mennek, testi büntetésekkel fognak fenytetni. — Az onnet

eredő türelmetlenséghez ugyan szokva vagyunk, erről tizen nyolc évszázad tanuskodván; csak sajnos, hogy az állami organumok ily botrányoztató tettéül készek segédkezet nyújtani.

— Lapunk segédszerkesztője Zilahy S. Pál úr szülővárosában Kecskeméten a Petőfi-szoborra 31 f 75 kr. gyűjtött, mely összeget az illető helyen kézbesítettük is. Többet a jövő számban.

— (Nyilatkozat.) Dacára temérdek elfoglaltságomnak, mely hazánk fővárosába visszaérkeztem óta folyvást minden percemet igénybe veszi: kötelességemnek akarok eleget tenni, midőn jelen soraimmal, — addig is, míg az országban tavaly megkezdett hangverseny-körutamat befejezve s így időt nyerve, arról tüzetesen nyilatkozhatnám, — örököké hála köszönetemet, tiszteletemet s nagyrabecsülésemet fejezem ki egyetemesen mindazon társulatok, testületek, városok és megyéknek, melyek engem művészi és hazafiui csekély érdemeim elismeréseül kebelükbe felvenni s kitüntetni méltóztattak.

— Kelt Pesten, 1861. február 23-án. —

Reményi Ede.

— Vácra Klein Salamon úr beküldött a Purim-estélykor eszközöltetett gyűjtés folytán 12 o. é. frt. szinte a Petőfi szoborra. Begyűlt szerkesztőségünknel mindedig a Petőfi szoborra 127 frt. 25 kr.

Szerkesztői posta.

O. Gy. úrnak K. sz. Máron. Bizományát teljesítettük. Márton fejőb V. D. úr megkapja a kivántat.

Dr. P. J. úrnak N. sz. Miklós. A kivántat elrendeltük; csak még 2 ft. jár érte, melyet kitettünk.

N. N. Nr. 18. Ismerjük elleneinket. Az Augias-akol nagyon is megtelt holmi szeny s sárral; Isten segedelmével megtisztítjuk, de idő s alkalom kivántatik hozzá. Önt készséggel várjuk.

F. K. úrnak Ó-Budán. Köszönettel vettük a beküldöttet. Jövő számban használni fogjuk.

K. S. úrnak Vácon. Jövő számban.

Sz. S. úrnak Esztergomban. Közelebb hozzuk.

Tiszt. N. A. rabbi úrnak Tapolcán.)

M. Iz. úrnak Nagy-Kállón.)

B. K. úrnak Vácon.)

O. J. úrnak Egerben.)

S. S. úrnak Sz. Fehervárott.)

A „Debreceni Közlöny“ t. c. Szerkesztőségének. Nézetünk szerint a gonosz, legyen akármely hitvallásu, az igazság útján büntetessék.

B. Zs. urnak Kecskeméteu. E számra már későn érkezett.

!!! Teljes számu példányokkal még folyvást szolgálhatunk !!!

A lap végetti reclamációkat a kiadó hivatalhoz (Boldini Róbert nyomdájába) kérjük intézni.